

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ **ËË** **ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ** κατά **ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ. 73669/01)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 Φεβρουαρίου 2005

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 10.2.2005

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση **ËË** **και λοιπών κατά Ελλάδας,**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κύριο P. LORENZEN,

Κυρία N. VAJIC,

Κύριο D. SPIELMANN,

Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 20 Ιανουαρίου 2005,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 73669/01) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από εκατόν πενήντα έναν υπηκόους του Κράτους αυτού («οι προσφεύγοντες»), των οποίων τα ονόματα αναγράφονται στον συνημμένο πίνακα και οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου την 1^η Οκτωβρίου 2001 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο N. Αναγνωστόπουλο, δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν ειδικότερα υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης για την διάρκεια μιας διοικητικής διαδικασίας.

4. Η προσφυγή ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του κανονισμού). Μέσα σε αυτό, το συμβούλιο που ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 του κανονισμού.

5. Με απόφαση της 2 Οκτωβρίου 2003, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει παραδεκτή.

6. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

7. Η παρούσα προσφυγή αναφέρεται στις διαδικασίες που ανοίχθηκαν από τους προσφεύγοντες, απόστρατους στρατιωτικούς, ενόψει της επίτευξης ενός πριμ εξομάλυνσης του ποσού των συντάξεών τους.

8. Οι αιτήσεις αυτές απορρίφθηκαν, σε ένα πρώτο στάδιο, με αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου Αλληλοβοηθείας Στρατού.

9. Στις 24 Οκτωβρίου 1989, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών μία προσφυγή κατά των πιο πάνω αναφερομένων αποφάσεων.

10. Στις 31 Οκτωβρίου 1990, το δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή τους ως αβάσιμη (αποφάσεις αριθ. 13812/1990 και 15813/1990).

11. Στις 11 Απριλίου 1991, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση κατά των πιο πάνω αναφερόμενων αποφάσεων.

12. Την 1^η Ιουλίου 1994, το Διοικητικό Εφετείο απέρριψε τις εφέσεις ως αβάσιμες (αποφάσεις αριθ. 2001/1994, 2002/1994 και 2004/1994).

13. Στις 13 Φεβρουαρίου 1995, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση αναίρεσης.

14. Στις 3 Ιουνίου 1999, το Ελληνικό Κοινοβούλιο υιοθέτησε τον νόμο 2721/1999, ο οποίος απέκλειε την αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας για τις διαφορές που είχαν οικονομικό αντικείμενο κατώτερο των 500.000 δραχμών και διέταξε την κατάργηση οποιασδήποτε σχετικής δικαστικής διαδικασίας που τυχόν εκκρεμούσε ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Το άρθρο 52 § 2 του νόμου αυτού προέβλεπε εν τούτοις ότι τα πρόσωπα που είχαν ήδη ασκήσει αίτηση αναίρεσης διέθεταν μία προθεσμία εξήντα ημερών από τις 16 Σεπτεμβρίου 1999 (δηλαδή από την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου), για να υποστηρίξουν το γεγονός ότι η διαφορά είχε γι'αυτά σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις ικανές να δικαιολογήσουν την συνέχιση της διαδικασίας. Οι προσφεύγοντες δεν έκαναν χρήση της δυνατότητας αυτής.

15. Σε μία ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται, οι προσφεύγοντες ενημερώθηκαν ότι στις 5 Φεβρουαρίου 2001, με απόφαση του Προέδρου του Πρώτου Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι διαδικασίες που αναφέρονται στις αιτήσεις αναίρεσής τους κατά των αποφάσεων με αριθμούς 2001/1994, 2002/1994 και 2004/1994 του Διοικητικού Εφετείου, είχαν καταργηθεί κατ'εφαρμογήν των διατάξεων του νόμου 2721/1999 (αποφάσεις αριθ. 427, 428 και 430).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

16. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως

αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

17. Η Κυβέρνηση αντικρούει την θέση αυτή. Ισχυρίζεται ότι η υπόθεση παρουσίαζε μία σχετική πολυπλοκότητα, συνδεδεμένη με τον αριθμό των παρομοίων προσφυγών των οποίων επιλήφθηκαν τα ελληνικά δικαστήρια. Αναφέρεται εξάλλου σε πολλές απεργίες των δικηγόρων της χώρας, γεγονότα που εκφεύγουν από τον έλεγχο των δικαστηρίων. Προσθέτει ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη, διότι η υπόθεση δεν εξετάστηκε επί της ουσίας.

18. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 24 Οκτωβρίου 1989, με την κατάθεση της προσφυγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και έληξε στις 5 Φεβρουαρίου 2001, με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας με την οποία καταργήθηκε η δίκη. Διήρκεσε επομένως έντεκα χρόνια, τρεις μήνες και δώδεκα ημέρες, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

19. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς των προσφευγόντων και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

20. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Frydlender*).

21. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του πάνω στο ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

22. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

23. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 3.000 ευρώ ο καθένας για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν.

24. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης συνιστά αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη αποζημίωση.

25. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης, τους επιδικάζει από κοινού 75.500 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

B. Εξοδα και δικαστική δαπάνη

26. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 3.400 ευρώ ο καθένας για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο ή απόδειξη είσπραξης αμοιβής.

27. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχει καμία αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των εξόδων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και της διάρκειας της διαδικασίας. Εκτιμά ότι το συνολικό ποσό που πρέπει να επιδικαστεί στους προσφεύγοντες για τις ανάγκες της εκπροσώπησής τους ενώπιον του Δικαστηρίου δεν θα μπορούσε να υπερβεί τα 1.000 ευρώ.

28. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

29. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν οι προσφεύγοντες στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η διάρκεια μιας διαδικασίας μπορούσε να επιφέρει μία αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης των προσφευγόντων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει επομένως να ληφθεί υπόψη το γεγονός αυτό (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Caruano κατά Ιταλίας*, απόφαση

της 25 Ιουνίου 1987, série A no. 119-A, σελ. 15, § 37). Εν τούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο αναφορικά με τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των επιληφθέντων δικαστηρίων. Συντρέχει επομένως λόγος να απορριφθεί αυτό το τμήμα των αξιώσεών τους. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα για τις ανάγκες της εκπροσώπησης των προσφευγόντων ενώπιόν του, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις των τελευταίων δεν αναλύονται και δεν συνοδεύονται από τα απαραίτητα παραστατικά. Πρέπει επομένως να απορριφθεί το αίτημά τους και ως προς το σημείο αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

30. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Αποφαίνεται ότι* υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

2. *Αποφαίνεται ότι*

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 75.500 (εβδομήντα πέντε χιλιάδες πεντακόσια) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

3. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης αποζημίωσης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Φεβρουαρίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Søren NIELSEN
Γραμματέας

(υπογραφή)
Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ
Πρόεδρος

Κατάλογος των προσφευγόντων

1. È È

Á

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 18 Μαρτίου 2005

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος

